

Minneord om Svein Hatløy

→ Det var med stor sorg vi tok imot budskapet om at æresmedlem i NAL, Svein Hatløy, døde i sommer. Han ble 75 år gammel. Svein Hatløy var oppvokst i Ryfylke og utdanna i Trondheim og Warszawa. Med personlig intensitet og europeisk bagasje etablerte han en praksis som tidlig ble lagt merke til.

På samme tid som han kom tilbake til Norge, var arkitektene opptatt av å løse viktige samfunnsoppgaver. Den sosiale boligbygginga var på sitt mest intense og maskinproduksjon hadde inntatt byggeplassen i de nye drabantbyene, ikke alltid med god arkitektur, men ofte med skjematisk byggeri der husene ble store og menneskene tilsvarende små.

Svein Hatløy var i opposisjon: Arkitektur skulle bidra til å løse samfunnets behov, men oppgavene skulle gis meningsfulle og individuelle svar på hvert sted. Å bygge var et sivilisasjonsprosjekt der gagns mennesker deltok og samarbeidet. Arkitektens oppgave var å avdekke og klargjøre formsvaret ved å undersøke landskapet, byggeoppgaven og menneskets behov.

Som arkitekt var Svein Hatløy både lokal og internasjonal. Han visste hva sørvest-storm var og målbar Vestlandet si lemstove, brakkledninga og steinmuren. Men, han lot det aldri stå i motsetning til et større hele. Han knyttet alltid arkitektens praksis til aktuelle utfordringer, enten det var boformer, energispørsmål eller kunst. Mange arkitekter kom til Bergen for å ta del i ideene.

Norske arkitekter står i takknemlighetgjeld til Svein Hatløy. Han var en vegviser som gikk foran, som så litt lenger, og som åpna opp og tegna et nytt landskap. Hatløys innsats var avgjørende for opprettelsen av Bergen arkitektthøgskole (BAS) i 1986, og han var i mange år skolens rektor og sentrale faglige og pedagogiske drivkraft. BAS ble etablert som en alternativ arkitektutdanning. Hatløys sterke

Foto: Mona Steinsland

engasjement overskygget knappe økonomiske ressurser og mange praktiske vanskeligheter. Selv var han alltid på vei videre. Skolen sto etter hvert på egne bein, og etter at han ble pensjonist, fant han nye oppgaver langt hjemmefra, blant annet i Kina.

I 2001 ble han æresmedlem i NAL. Innsatsen for utdanning av sivilarkitekter i

Norge var etter NALs syn et vesentlig bidrag til utvikling og berikelse av det norske fagmiljøet. «Det norske arkitektmiljøet og faget ville vært fattigere uten Svein Hatløys innsats,» uttalte styret i NAL da han ble utnevnt til æresmedlem. Han ble hedret for sitt livsverk i fagets tjeneste. Vi vil alltid huske ham for det.

Per Morten Ekerhovd
Konstituert president i NAL

Til minne om professor og arkitekt Svein Hatløy (12. mai 1940–11. juli 2015)

→ Det er med stor sorg vi har mottatt budskapet om at grunnlegger av Bergen arkitekthøyskole (BAS), arkitekt Svein Hatløy, har gått bort. Våre tanker går til hans nærmeste familie. Svein var en banebrytende arkitekt, mektig teoretiker og enestående inspirator.

«Med dette har vi som samfunn og arkitekturmiljø som fag mistet en viktig mann som har satt sitt preg på flere generasjoner arkitekter,» skrev kunstkritiker i VG, Lars Elton.

«Takk Svein for alt du har betydd for oss, alt du har gitt av deg selv, alt du har lært oss, alt du har fått oss til å se og prøve å forstå, alt du har inspirert oss til å gjøre og prøve å få til. Vi vil alltid være takknemlig for at vi fikk være dine studenter, dine kollegaer og venner. Vi vil savne deg,» skrev arkitekt og tidligere BAS-student og kollega Espen Rahlff.

Hatløy ble uteksaminert som sivilarkitekt ved NTNU i 1965. En viktig inspirator var her arkitekt Arne Korsmo og hans filosofi om å se arkitekturen gjennom romlige og poetiske dimensjoner. Når han senere studerte ved kunstakademiet i Warszawa og ved det polske vitenskapsakademiet, traff han sin andre store **læremester**, den polske arkitekten og **kunstneren** Oscar Hansen. Her fikk han inngående lærdom i Hansens teorier om Åpen Form gjennom fire og et halvt år med studier og samarbeid. Åpen Form handler om å skape en inkluderende arkitektur med demokratiske uttrykk i den forstand at arkitekturen tjener det skiftende liv og tillater forandring. Alltid med utgangspunkt i, og i samspill med, landskapet og klimaet. Dette som en kritikk til mye av modernismens ensidige funksjonelle og formalistiske uttrykk.

Svein Hatløy tok denne inspirasjonen med hjem til Norge og mot alle odds etablerte han sammen med utvalgte arkitekter, kunstnere og teoretikere Bergen **Arkitekt Skole** i 1986, som

han kalte «skolen under åpen himmel». Norges første private arkitektskole som et alternativ til de andre arkitektskolene i Oslo og Trondheim.

For Hatløy var det ikke hovedpoenget at grunnutdannelsen skulle utdanne den teknisk profesjonelle arkitekt, men at den nye arkitektutdannelsen skulle forme ansvarlige og samfunnsbevisste individer. Dette gjorde han med stort fokus på Vestlandet og dets kultur og klima. Han lærte oss studenter å arbeide vitenskapelig og samtidig kunstnerisk med å forstå og lese landskapet og dets endringer. Derfor sendte han oss ut i felt med direkte opplevelser og øvelser i 1:1 ved kysten, i innlandet og til «ukjente» kulturer for å delta i medvirkningsprosesser. Arkitekten skulle være synlig, aktiv og tilgjengelig i møte med samfunnet og dets omgivelser. Han lærte oss om lokal byggetradisjon på Vestlandet for å vise oss de åpne, fleksible strukturene som grindabygget og lemstoven, utviklet gjennom generasjoner. Åpen Form i praksis bygget for menneskers liv i en stadig forandring.

Hatløy sin evne til å se, lese og formidle arkitektur og samfunn var unik. Gjennom en holdning der ingen fortolkning var fastlagt på forhånd, utfordret han oss til å finne formsvar i forholdet til landskapets vilkår og kvalitet. Poenget som arkitekt var å vise det man så gjennom nyskapende romlige løsninger. Også gjennom sitt eget virke som arkitekt ser man dette sterke personlige uttrykket. Gjennom hovedverk som Kystkultursenteret i Florø og Loddefjord skole formet han en demokratisk arkitektur som var grunnleggende anti-autoritær. Hans byggverk er uttrykk for en regional arkitektur som innfrir et rikt sett av betydninger om en levende, fleksibel og dynamisk vestlandskultur. En arkitektur som beskriver det store landskapet, dets vær og uvær, det som vokser i landskapet, og det man

kan bygge av. Samtidig gir arkitekturen rom for det sosiale, skiftende liv. Hatløy var med å etablere arkitektkontoret Cubus og senere Gult Felt.

Med Svein Hatløy sitt kritiske blikk, utrettelige arbeidsinnsats og enorme engasjement har han lært flere generasjoner arkitekter at arkitekturen faktisk kan endre samfunn og være avgjørende for menneskers frihet og livskvalitet. Var ikke samfunnet som han kalte «bakgrunner» endringsdyktige, måtte man tilføre betydning slik at bakgrunnen kunne endres. Og slik at også andre kunne vise seg gjennom sine framtidige innlegg. Slik viser man sitt personlige ståsted og slik endres, sakte men sikkert, bakgrunnen til nåtid og framtid. Slik Svein så det, var det bare på denne måten samfunnet kunne endres, gjennom personlig engasjement og visning.

Etter å ha ledet BAS som rektor gjennom 21 år fra 1986 til 2007, fortsatte Hatløy sin undervisning i Visuell Struktur ved skolen, samtidig som han fungerte som gjesteprofessor på flere universiteter i Kina. I Kina var ønsket og behovet for undervisning i Åpen Form stort.

Svein har skrevet flere bøker om sin alternative undervisningspedagogikk og sitt virke som arkitekt.

Et arbeid som pågikk helt til det siste. Svein Hatløy ble æresmedlem av Norske arkitekters landsforbund i 2001 for sin «store innsats for sivilarkitektutdannelsen i Norge, som drivkraften ved opprettelsen og som mangeårig leder av Bergen arkitekthøyskole.» Han har mottatt Norsk Forms hederspris og Houens Fonds Diplom.

Kjære Svein. Du vil bli dypt savnet. Dine tanker og ditt engasjement vil leve gjennom dine kollegaer, venner og nåværende og kommende studenter ved BAS. ■

Sixten Rahlff – 3RW arkitekter, tidligere student og nå prorektor ved Bergen Arkitekthøgskole.